

Warszawa, dnia 29 czerwca 2015 r.

Zwiększona ochrona prawna dla właścicieli utraconych dóbr kultury

W dniu 21 czerwca 2015 r. weszła w życie nowa ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rzeczach znalezionych (Dz. U. z 2015 r. poz. 397). Oprócz uregulowania na nowo kwestii dotyczących postępowania z rzeczami znalezionymi, przedmiotowa ustawa wprowadza także istotne zmiany w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 ze zm.), oraz w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.). Na szczególną uwagę zasługują nowe przepisy przewidujące **zwiększenie ochrony prawnej dla właścicieli utraconych dóbr kultury**.

Z nowych przepisów będą mogli korzystać **właściciele rzeczy ruchomych** będących zabytkami wpisanymi do rejestru, muzealiami w rozumieniu przepisów o muzeach, materiałami bibliotecznymi, należącymi do narodowego zasobu bibliotecznego w rozumieniu przepisów o bibliotekach oraz materiałami archiwalnymi w rozumieniu przepisów o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Jeśli rzecz ruchoma należąca do którejś z powyższych kategorii zostanie utracona w wyniku kradzieży, kradzieży z włamaniem, rozboju, kradzieży rozbójniczej, wymuszenia rozbójniczego, albo przywłaszczenia, zgodnie z nowymi przepisami możliwe będzie przeprowadzenie procedury wpisu takiej rzeczy do **krajowego rejestru utraconych dóbr kultury**. Wniosek w sprawie wpisu będzie mógł złożyć sam właściciel utraconej rzeczy, a także np. Policja. Wpis w rejestrze ma być dokonywany na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Krajowy rejestr utraconych dóbr kultury, prowadzony w systemie teleinformatycznym, ma być **jawny**.

Korzyści dla właściciela utraconej rzeczy, które będą wynikały z wpisu do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury, polegają między innymi **na szczególnej ochronie cywilnoprawnej**. W stosunku do rzeczy wpisanej do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury, wyłączone będzie w szczególności tzw. nabycie własności od nieuprawnionego przez nabywcę działającego w dobrej wierze. Co do zasady przepisy prawa cywilnego przewidują bowiem, że jeżeli osoba nieuprawniona do rozporządzania rzeczą ruchomą zbywa rzecz i wydaje ją nabywcy, nabywca uzyskuje własność z chwilą objęcia rzeczy w posiadanie, chyba że działa w złej wierze. Jeżeli jednak rzecz utracona przez właściciela zostaje zbyta przed upływem lat trzech od chwili jej utraty, nabywca może uzyskać własność dopiero z upływem

powyższego trzyletniego terminu. Reguły te będą całkowicie wyłączone w przypadku rzeczy wpisanych do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury (nabycie własności przez nabywcę takiej rzeczy w powyższy sposób nie będzie w ogóle możliwe). Istotne jest także, że w przypadku rzeczy wpisanych do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury wyłączone będzie zasiedzenie takiej rzeczy przez posiadacza niebędącego prawowitym właścicielem. Wreszcie, co bardzo istotne, roszczenie właściciela o wydanie mu rzeczy wpisanej do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury przez osobę znajdującą się w posiadaniu takiej rzeczy nie będzie ulegało przedawnieniu.

Istotne jest przy tym, że wpis do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury oraz wynikające stąd szczególne traktowanie przez prawo, będzie możliwe tylko w stosunku do rzeczy ruchomych utraconych w wyniku czynu zabronionego popełnionego po dniu wejścia w życie nowej ustawy (która jak wyżej wskazano weszła w życie 21 czerwca 2015 r.).

Podsumowując, nowe przepisy wprowadzają zupełnie nową procedurę wpisu do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury ruchomości utraconych w wyniku wskazanych w przepisach czynów zabronionych. Korzyści dla właściciela płynące z takiego wpisu, będą polegały przede wszystkim na wyłączeniu możliwości utraty własności rzeczy wskutek jest zbycia osobie trzeciej przez nieuprawnionego, na wyłączeniu zasiedzenia oraz na wyłączeniu przedawnienia roszczenia właściciela o wydanie rzeczy. Rozszerzenie ochrony prawnej dla właścicieli utraconych dóbr kultury należy ocenić pozytywnie, gdyż w dotychczasowym stanie prawnym utrata dobra kultury była traktowana tak samo, jak utrata rzeczy codziennego użytku. Tymczasem jest uzasadnione, aby prawo przewidywało szczególne rozwiązania zmierzające do ochrony dóbr kultury, z uwagi na ich szczególne znaczenie dla społeczeństwa.

W przypadku jakichkolwiek pytań bądź wątpliwości, pozostajemy do Państwa dyspozycji.

Z wyrazami szacunku,

M. Szulikowski i Partnerzy Kancelaria Prawna

Niniejsze memorandum ma charakter wyłącznie informacyjny i jest przedmiotem praw autorskich M. Szulikowski i Partnerzy Kancelarii Prawnej.